

Nota ten behoeve van de populierenplanters

Keuze van populierenklonen in de winter 1997-1998, recente bevindingen en ontwikkelingen

MARIJKE STEENACKERS & JOS VAN SLYCKEN

Huidige situatie

In de helft van de jaren '70 werd door het Instituut voor Populiereenteelt (het huidige Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer) een reeks van 13 zogenaamde 'Unal'-klonen op de markt gebracht, waaronder 6 euramerikaanse (*P. deltoides* x *P. nigra*), 5 interamerikaanse (*P. trichocarpa* x *P. deltoides*) en 3 *P. trichocarpa* klonen.

Deze klonen waren superieur ten opzichte van de oude variëteiten door hun zeer goede groei-kracht (tot 200% van Robusta), een goede vorm, zeer goede houtkwaliteit en hoge resistentie aan de voor Noordwest-Europa belangrijke populierenziekten. Op een leeftijd van 18 à 20 jaar zijn deze klonen dan ook kaprijp.

Geen wonder dat de Unal-klonen momenteel 95% uitmaken van de huidige populiereenteelt in België en Noord-Frankrijk.

De superieure groei-kracht van de klonen Boelare, Beaupré en Ghoy in de boomkwekerij ligt bovendien mede aan de basis van het feit dat 80% van de nieuwe populierenplantingen met deze 3 klonen worden aangelegd.

Sinds het begin de jaren '80 ontstonden echter 4 nieuwe, virulente roestrassen van *M. larici-populina*, waaraan verscheidene van de Unal-klonen in min of meerdere mate gevoelig geworden zijn. Deze rassen konden zich zeer snel en massaal verspreiden omdat hun gastheer omzeggens alom aanwezig is, met de nefaste gevolgen vandien.

In de zomer infecteert deze roestschimmel immers de bladeren en veroorzaakt bij hevige aantastingen een vroegtijdige bladval zoals tijdens de voorbije zomer. Dit heeft uiteraard tot gevolg dat de groei vroegtijdig stopt. Bovendien zal de boom niet goed afrijpen en wordt hij hierdoor gevoeliger aan najaars- of voorjaarsvorst en aan secundaire parasieten zoals *Discosporium populeum* (= *Dot-hichiza populea*, schorsbrand).

Het is daarom van groot belang bij de aanleg van een nieuwe planting zich degelijk en tijdig te informeren over de eigenschappen van de beschikbare populierenklonen.

In elk geval raden wij grote monoklonale aanplantingen (aanplantingen van één en dezelfde kloon) ten stelligste af. Door gebruik te maken van verschillende populierenklonen en deze in blok (± 0.5 ha) aan te planten, wordt het risico van massaal afsterven van de gehele planting bij het verschijnen van een nieuwe ziekte gevoelig verminderd.

Klonen voor nieuwe aanplantingen

Unalklonen

Euramerikaanse Unalklonen

In windgevoelige streken is het aan te raden gebruik te maken van de euramerikaanse populierenklonen, omdat deze over een hogere windresistentie beschikken.

Over het algemeen beschikken de momenteel op de markt zijnde euramerikaanse klonen over een hogere resistentie aan roest en *Discosporium populeum* dan de interamerikaanse klonen.

Van de euramerikaanse Unal-klonen vertonen op dit ogenblik de klonen Ogy, Isières, Gaver en Gibecq een hogere resistentie aan roest dan de klonen Primo en Ghoy. Al deze klonen vertonen echter een gemiddeld hogere resistentie dan de klonen Boelare en Beaupré.

Interamerikaanse Unalklonen

Van de interamerikaanse Unal-klonen is het af te raden de kloon Boelare nog in grote aantallen aan te planten. Deze kloon vertoont immers, naast zijn hoge gevoeligheid aan roest eveneens een hoge

aantastingsgraad door *Discosporium populeum*. Combinatie van beide ziekten leidt immers vaak tot afsterven van de planten in het voorjaar.

Van de overige interamerikaanse Unal-klonen vertoont de kloon Raspalje de beste tolerantie aan alle roestrassen.

De klonen Beaupré, Unal en Hunnegem zijn resistenter aan roest dan de kloon Boelare, maar gevoeliger dan de kloon Raspalje. Vermits deze 3 klonen echter een goede resistentie aan *Discosporium populeum* vertonen kunnen zij naast Raspalje nog steeds aangeplant worden in polyklonale beplantingen.

Nieuwe klonen

Interamerikaanse IBW-klonen

Op dit ogenblik worden door het IBW 2 nieuwe interamerikaanse klonen gelanceerd op de markt: Hoogvorst en Hazendans.

Deze klonen werden geselecteerd volgens dezelfde criteria als de Unal-klonen zijnde goede vorm, stekvermogen, groei-kracht, resistentie aan ziekten,.....

Voorzichtigheid is echter geboden bij het gebruik van deze 2 klonen. Alhoewel deze klonen momenteel over een zeer hoge resistentie aan roest beschikken, is de kans reëel dat hun resistentie aan *Melampsora roest* doorbroken wordt door het ontstaan van een nieuw roestras.

Net zoals alle andere populierenklonen dienen deze 2 klonen gebruikt te worden naast andere beschikbare klonen, in polyklonale aanplantingen.

Euramerikaanse klonen

Sinds kort werden in Nederland door het Instituut voor bos- en Natuuronderzoek 3 nieuwe euramerikaanse populierenklonen op de markt gebracht: Koster, Ellert en Hees.

Momenteel staan deze klonen in België in een zeer beperkt aantal jonge proefbeplantingen ter observatie. Net zoals voor alle nieuwe klonen is het raadzaam voorzichtig te zijn bij het gebruik van deze klonen. Deze 3 klonen vertonen inderdaad op dit ogenblik in de enkele proefbeplantingen weinig symptomen van de roestschimmel.

Kunstmatige infectieproeven uitgevoerd aan het laboratorium voor fytopathologie van het IBW

hebben echter aangetoond dat alleen de kloon Koster over een goede resistentie aan alle rassen van *M. larici-populina* beschikt.

De klonen Ellert en Hees blijken zeer gevoelig te zijn aan het ras E3 van *M. larici-populina* dat ook in ons land aanwezig is. Deze klonen mogen daarom slechts aangeplant worden in kleine aantallen.

Zijn de nieuwe IBW-klonen reeds in de handel?

De procedure voor de opname van beide klonen in de Nationale Rassencatalogus bevindt zich momenteel in haar laatste fase. In afwachting van de definitieve opname heeft de Dienst Teeltmateriaal

van het Ministerie van Landbouw, die terzake bevoegd is, haar buitendiensten toelating gegevens nog dit plantseizoen plantsoen van deze klonen dat in de handel wordt gebracht te certificeren (het blauwe etiket).

Belangrijk is ook dat beide klonen beschermd door inzake Europees Kwekersrecht. Enkel boomkwekers die een overeenkomst hebben afgesloten met het instituut zijn gemachtigd deze klonen te verhandelen. Zij ontvingen in het voorjaar 1997 de eerste stekken.

Dit betekent dat zij momenteel enkel eenjarig plantsoen te koop kunnen aanbieden.

Bovendien doen er geruchten de ronde dat een bepaalde boomkweker zelfs twee-jarig plantsoen van deze klonen zou aanbieden. Het is duidelijk dat deze geen enkele garantie kan geven over de

origine en identiteit van het aangeboden materiaal.

Ter informatie volgt hieronder een lijst van de boomkwekers die door het IBW gemachtigd zijn om tijdens het voorjaar 1998 éénjarig plantsoen van de klonen 'Hoogvorst' en 'Hazendans' te verhandelen:

Elke andere boomkweker, die één-of tweejarig plantsoen van deze klonen aanbiedt, kan geen enkele garantie bieden i.v.m. de identiteit van het geleverde materiaal en dient aanzien te worden als fraudeur.

Daarom dient de planter steeds te eisen dat het plantsoen voorzien is van het blauwe label van de Dienst Teeltmateriaal van het Ministerie van Middenstand en, dat de identiteit van de plantsoen vermeldt.

Boomkwekers die door het IBW gemachtigd zijn om de klonen 'Hoogvorst' en 'Hazendans' te verhandelen:

De Schoenmaeker Luc	Wanzele steenweg 73C	9260 Wichelen	09/369 79 13
nv. Johan Nicolai	Gorsemdorp 51	3803 Sint-Truiden	011/68 37 79
Berkenbroek nv.	Berkenbroekstraat 1	3960 Bree	011/76 22 52
Op De Beeck A.	Lierbaan 108	2580 Putte bij Mechelen	015/75 52 66
Transgohout nv.	Groenstraat 1	3221 Nieuwrode (Holsbeek)	016/56 68 05
Sylva	't Hand 10	9950 Waarschoot	09/376 75 75
Van Goidsenhoven	Kortrijkse baan 54	3220 Holsbeek	016/44 57 67
De Clercq-Bourdeaud'hui	Meerbeekstraat 47	9660 Brakel	055/42 27 40
Steenackers bvba	Voskensstraat 28	9500 Geraardsbergen	054/41 48 95
Van De Vijver W.	Hemelstraat 2	9860 Oosterzele	09/362 55 50
De Sterck Roger	Kulvestraat 41	9506 Idegem	054/50 06 68
Demarbaix Louis	Rue du Vent Val 39	7070 Le Roeulx	064/66 20 56
Poncelet Robert	Rue des Perlins 26	5550 Alle-sur-Semois	061/50 03 72

Boekbespreking

Hoefdieren in het boslandschap

S.E. van Wieren, G.W.T.A. Groot Bruinderink, I.T.M. Jorritsma, A.T. Kuiters (red.) Backhuys Publishers, Leiden, 1997

Dit boek is een samenvatting van een grootschalig begrazingsonderzoek uitgevoerd op initiatief van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in Nederland. Het Instituut van Bos- en Natuuronderzoek, het Staring Centrum, het Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied en de Landbouwuniversiteit van Wageningen werkten er aan mee.

De studie kan beschouwd worden als een interessante bijdrage tot het begrazingsonderzoek. Enerzijds worden de effecten van begrazing op bodem en vegetatie besproken.

Anderzijds wordt de ecologie en de zelfredzaamheid van paard, rund, edelhert, ree en wild zwijn bestudeerd. Hierbij wordt naar Nederlandse, maar ook naar andere Europese studies gerefereerd.

De studie is praktisch gericht en nuttig voor terreinbeheerders. Men moet echter geen éénduidige richtlijnen verwachten voor een complexe materie zoals begrazing.

Nadeel is dat het onderzoek zich in hoofdzaak beperkt tot naaldbossen op armere zandgronden. Een andere beperking is de duur van de studie: het onderzoek werd uitgevoerd in de periode 1990-1996.

In deze tijdspanne kunnen geen conclusies getrokken worden over de bosontwikkeling op lange termijn. Daarom werd een bosbegrazingsmodel ontwikkeld. Deze houdt geen rekening met parameters zoals de populatiedynamiek van de dieren en de heterogeniteit van het boslandschap.

Tenslotte kan gesteld worden dat het onderzoek een stap voorwaarts is naar een inzicht in het fenomeen bosbegrazing. Studies van deze omvang en gespreid over dergelijke tijdspanne zijn onbestaande in Vlaanderen.

Het Zoniënwoud: een natuurmonument en zijn geschiedenis

Een nieuw referentiewerk over het Zoniënwoud. Dick van der Ben, voormalig afdelingshoofd van de afdeling Biologie van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en vermaard marien bioloog, heeft op zijn pensionering gewacht om voldoende tijd te vinden voor de publicatie van dit boek.

Dit werk wil een overzicht geven van alle verzamelde kennis in verband met de geschiedenis, de fauna en de flora van het woud. Het beschrijft de vroegere en huidige bosbouw en de uitdagingen voor de toekomst.

De groeiende sociale rol van 's lands drukst bezochte stadsrandbos en de gevaren die dit woud bedreigen worden uitvoerig behandeld.

Het boek werd opgesmukt met een vierhonderdtal kleurige foto's en kaartjes.

Auteur: Dick van der Ben
Uitgeverij: Lannoo
256 pagina's
ISBN 90 209 3262 4